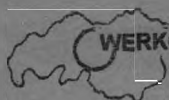

29-10-96

WERKGROEP VOOR VOGEL-EN NATUURBESCHERMING MIDDEN-BRABANT

PEREGRIJN

SECRETARIAAT : Postbus 189 5060 AD OISTERWIJK

5e jaargang nr. 8 oktober 1996

PEREGRIJN

Periodiek van de Werkgroep voor Vogel-
en Natuurbescherming Midden-Brabant.

Redactie : Ted Bakker
Piet v.d. Hout
Ad van Poppel

Redactieadres : Prunusstraat 36
5061 AT Oisterwijk
tel. : 013-5288107

Dagelijks Bestuur van de vereniging :

Voorzitter	:	Piet van den Hout	tel.: 013-4677376
Secretaris	:	Krijn Jan Provoost	tel.: 073-6149231
Penningmeester	:	Peter Stingerland	tel.: 013-5288159

Contributie	:	
Gewone leden	:	f 40,= per jaar
Huisgenoot leden	:	f 20,= per jaar
Leden tot 25 jaar	:	f 20,= per jaar

gironummer : 3531190 t.n.v. Vogelwerkgroep Midden Brabant

*Met een gastvrij en vriendelijk team staan wij voor uw gezelschap klaar.
Keuze uit feest, diner of actieve arrangementen in een originele
breugheliaanse ambiance.*

*Wij reserveren voor 1 gezelschap per dag vanaf 30 tot 125 personen.
Ter lering en de vermaak onze originele oudvlaamse café- en volksspellen.*

Haaren
boerderij de schaapjes
Oisterwijkdreef 12
5078 NA HAAREN tel.: 013-5215735
b.g.g 013-5345675

de nieuwe hoef
Gorp en ley 1
5051 PP GOIRLE tel.: 013-5345675
b.g.g. 013-5215735

UITNODIGING

Voor de vergadering van de Werkgroep Vogel- en Natuurbescherming Midden-Brabant op DINSDAG 29 OKTOBER 1996.

PLAATS: Het Koetshuis, Torenstraat 32 te Helvoirt

AANVANG: 20.00 uur

AGENDA

1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling verslag vergadering 24 september 1996
3. Postbespreking

PIET ZAL EVENTUELE VOLGENDE AGENDAPUNTEN OP DE VERGADERING AAN U MELDEN.

Rondje waarnemingen

Rondvraag en sluiting

Ledenvergadering van de Werkgroep voor Vogel- en Natuurbescherming Midden-Brabant van 24 september 1996

Aanwezig: Nico Hilgers, Frans van den Oetelaar, Roos Backx, Gerard van der Kaa, Albert Boer, Piet van den Hout, Krijn Jan Provoost, Sief Staps, Jo Swaans, Ad van Poppel, Loek Hilgers, Jan van Rijswijk, Dolf Geitenbeek, Hans van Lieshout, Toine Murray, Hans v.d. Haring, Eric van Gemert, Peter Slingerland, Ronald Smuiders, Lou en Ted Bakker.

Afwezig met kennisgeving: Arno Zieltjes, Sheila van Poppel, Lidwien Mathon, Jan Paymans, Hans van Loon en Louis Kempman.

1. Opening en mededelingen

Piet heet de aanwezigen welkom en meldt de afwezigen. Krijn deelt mee dat hij is voorgedragen als dijkgraaf van Waterschap De Groote Waard in Zuid Holland en de vereniging hoogstwaarschijnlijk per 1 januari 1997 gaat verlaten.

2. Verslag ledenvergadering van 25 juni 1996

In tegenstelling tot het vermeldde in het verslag (agendapunt 4: Computer) heeft de "Computergroep" niet iedere keer opnieuw in de ledenvergadering met voorstellen te komen voor aanschaf van apparatuur. Binnen het vastgestelde budget kan men aan de slag, onder verantwoordelijkheid van het bestuur. Het verslag wordt met deze kanttekening vastgesteld. Naar aanleiding van het verslag wordt medegedeeld dat de voorbereiding van de Nationale jeugdnatuurweek doorgaat.

3. Postbespreking

Behalve de vermelding van binnengekomen periodieken en rekeningen wordt stilgestaan bij de volgende correspondentie:

- * er is mede namens de Oisterwijkse Milieu Vereniging een reactie op het bestemmingsplan buitengebied Oisterwijk verzonden;
- * het initiatief van Harrie Hommen voor een validatiecentrum roofvogels is ondersteund met verzoek om aandacht voor alle vogels;
- * we besluiten het initiatief van Vogelbescherming voor de regenwouden op Sumba financieel te ondersteunen.

4. Excursies

Vastgesteld worden de volgende excursies:

- * **Markiezaat:** 3 november 1996 Vertrek: 08.00 uur NS-station Oisterwijk
Organisatie: Dolf. (Bij twijfel over doorgaan op 2 november Dolf bellen tussen 18.00 en 20.00 uur, ☎ 013-5284657).
- * **Korendijkse Slikken:** 5 januari 1997
Dolf maakt met Roos een Programma

5. Tellingen/Inventarisaties

- a. **Bekentelling:** Besloten wordt tot deelname aan de bekendtelling "Dommetstroomgebied" op 9/10 november 1996, 11/12 januari en 8/9 maart 1997. Ad van Poppel maakt een programma gebaseerd op deelname vorige jaren. Bij voldoende animo zal hij ook een aantal plassen/vennen opnemen die aan (zij) beken gelegen zijn.
- b. **Rietganzen:** Loek maakt een programma voor de Rietganzentelling.
- c. **Midwintertelling:** We werken op 11/12 januari 1997 mee aan de midwintertelling van SOVON. Ad meldt dit aan SOVON en maakt een programma.

d. Goudplevier/Wulp/Kievit: We gaan op 12/13 oktober en 16/17 november in een aantal gebieden deze vogels tellen. Het betreft:

- * Gement/Kwade Opslag: Loek en Arno
- * Helvoirts Broek: Piet v.d. Hout
- * Vughtse Gement/Mijmens Ven: Nico
- * Rekken: Ad v. Poppel (1e week) en Sjef Staps (2e week)
- * Riels Laag: Albert en Hans

6. Waarnemingen en SOVON

In principe is de ledenvergadering accoord met het ter beschikking stellen aan SOVON van onze waarnemingen. De "witte vlek" Midden Brabant kan dan worden opgevuld. De automatiseringsgroep werkt een zo eenvoudig mogelijke procedure uit.

7. Rondje waarnemingen

Een "greep" uit de meldingen:

- * 700 Kieviten (McDonalds(drive))
- * 1000 sijzen (Oisterwijk)
- * opmerkelijk veel Vlaamse Gaaien (overal)
- * Baardmannetjes/Zeearend (Budelco)
- * 110 Nijlganzen (Leemputten)
- * Steenuilen (Belverdtse Straat)
- * Br. Wespandief (Groote Peel)

8. Rondvraag en Sluiting:

- * Desgevraagd meldt Hans v. Lieshout dat er regelgeving is voor het fokken/houden van Havikken.
- * Op 26 oktober zijn er demonstraties door o.a. Valkeniers. Het Steunpunt roofvogelvervolgging geeft -protesterend- acte de présence.
- * We blijven de actie voor compensatie ten behoeve van de verharding van de Biesputten te Sterksel ondersteunen.
- * Ad van Poppel vraagt (snel) de nog aanwezige Fenologie-lijsten aan hem toe te sturen.
- * We zenden Peregrijn toe aan Toon Voets; zodat hij daaruit mededelingen kan afleiden voor een periodiek ten behoeve van Oostbrabantse vogelwerkgroepen.
- * Arno zal gevraagd worden of en zo ja, welke initiatieven voor bescherming van weidevogelnesten we zouden kunnen nemen.
- * Ad v. Poppel en Hans v. Lieshout gaan naar "Roekenoverleg" van de provincie.
- * De eerste dinsdag van komt het studieclubje bijeen. Volgende vergadering meer informatie (Piet).

Na de vergadering houdt Dolf -met dia's- een interessante lezing over het Markezaatsgebied. Proeft naar meer: Bedankt Dolf!

Langs de lijnen der geleidelijkheid

Eik najaar is het weer een even opwindende gebeurtenis: de vogeltrek. Als gedreven door een grote onzichtbare hand verlaten grote en kleine gavialegenden hun broedgebieden om zich naar elders te begeven. Ieder met zijn eigen tijdschema en bestemming. Koekoeken en vele kleine zangvogels trekken vooral 's nachts. Ooievaars, duiven en vinken prefereren de dag, terwijl lijsters, leeuweniken en spreeuwen zowel 's nachts als overdag trekken. Eén ding hebben alle gemeen: ze hebben een verbluffend gevoel voor timing, richting en afstand. Hoe zijn deze zo gedreven trekbewegingen te verklaren? Waarom is de aardbol niet opgedeeld in standvogels, alle met hun eigen leefgebied?

De verklaring voor vogeltrek is in de eerste plaats gelegen in de voedselsituatie. Dat verklaart waarom vogels na het broedseizoen gebieden verlaten omdat de winter voor hen te koud of te droog is, waardoor er niet genoeg voedsel en water is om te overleven. Het verklaart tevens het weer verlaten van wintergebied: wegens te hoge voedselconcurrentie, om te gaan broeden in een gebied waar 's zomers een hoog voedselaanbod is.

De uiteindelijke oorzaak van vogeltrek, het ontstaan ervan, springt veel minder in het oog. We moeten overschakelen op geologische perioden en teruggaan naar de IJstijden. In de laatste twee miljoen jaar heeft de wereld zes ijstijden gekend. Twee ervan voltrokken zich in de laatste 150.000 jaar. De gletsjers die gedurende een ijstijdperiode vanuit het noorden opzetten, verdrongen aldaar de vogels uit hun leefgebied. Voor sommige soorten betekende dit uitsterfing, andere trokken weg en vonden elders weer een geschikt leefgebied. Dit alles voltrok zich in perioden van tienduizenden jaren. In de warmere perioden tussen de ijstijden in hebben de verdreven soorten in noordelijke richting geleidelijk hun oude gebieden weer ingenomen. De ijstijden hebben bij wijze van spreken de geschikte leefgebieden van vogelsoorten heen en weer geduwd. En de vogels schoven mee. Als men bedenkt dat elke generatie maar met een marginale verschuiving te maken kreeg, wordt inzichtelijk dat zich over duizenden en zelfs miljoenen jaren geleidelijk soortspecifieke trekroutes over de aardbol hebben afgetekend. Bij lange-afstandstrekken met een hoog noordelijk zomergebied zijn de effecten het duidelijkst te zien.

Welke routes in het geologische verleden zijn ontstaan werd bepaald door de drift van de continenten. Dat er vele trekroutes bestaan tussen Eurazië en Afrika komt doordat Afrika in het verre verleden (zo'n 50 miljoen jaar geleden) over een breed front aan Eurazië heeft vastgezet. Tussen Azië en India, maar ook tussen Noord- en Zuid-Amerika ontbreken dergelijke geconcentreerde trekroutes. Zuid-Amerika lag in die periode duizend kilometer van Noord-Amerika, terwijl India tweeduizend tweeduizend kilometer verwijderd lag van de rest van Azië.

Zoals het voorgaande al doet vermoeden, zijn de trekroutes bij vogels erfelijk bepaald. Dit werd nog eens bevestigd door een recent experiment met Zwartkoppen. Westeuropese Zwartkoppen die in de herfst zuidwestelijk trekken werden gekruist met Oosteuropese vogels met een zuidoostelijke trekrichting. De hybriden, die in Duitsland werden losgelaten, vlogen zoals verwacht naar het zuiden, recht op de Alpen af. Bovendien moesten zij het breedste gedeelte van de Middellandse Zee oversteken. Ze haalden het niet.

Het feit dat vogels volgens een genetisch programma reizen, levert situaties op waarbij vogels jaar in jaar uit enorme afstanden afleggen, terwijl een stuk dichterbij eveneens geschikte leefgebieden bestaan.

Toch gebeurt het wel eens dat soorten binnen een periode van decennia hun trekroute wat verleggen. Dit is het geval met de reeds genoemde Zwartkop. De Britten en de Ieren ontvangen de voorheen schaars overwinterende Zwartkoppen zo gastvrij dat steeds meer nakomelingen de overzeese voedertafeltjes weten te vinden.

Piet van den Hout

Bronnen:

Grzimek, Het Leven der Dieren, deel VII, p. 26 e.v.

A.J. Helbig, Genetic basis and recent evolution of migratory orientation in Palearctic warblers, *Limosa* 69 (1996) 2, p. 77

J. Elphick, Wereldatlas van de vogels, p. 10 e.v.

ObservatiePost

Kievit (*Vanellus vanellus*)

Terloops kwamen ze al even in de kijker in de vorige ObservatiePost over de Lepelaar: Kieviten. Het was toen half augustus. Het Ganzenven werd opgesierd met enkele honderden rustende Kieviten. Dat aantal zou in het begin van september nog oplopen tot tegen de 700 exemplaren (terwijl er tegelijkertijd onder andere op het Meeuwenven nog eens honderden verbleven). Vanaf half september namen de aantallen weer af. De eerste tekenen daarvan verschenen op zaterdag 14 september. Met Rob Brinkhof stond ik op de Haarense dijk. Het was nog maar net een beetje licht toen groepjes variërend van vijf tot 55 Kieviten los kwamen van de vennen om in zuid-westelijke richting hun weg te vervolgen. Toen wij een paar uur later het Ganzenven aandeden, bleek het aantal Kieviten zoals verwacht drastisch afgenomen: van de genoemde bijna 700 van de vorige week restte een aantal van rond de 180. Weer een week later trof ik op het zelfde ven nog slechts twee Kieviten aan!

Waar kwamen al die Kieviten vandaan en waarom gingen ze er zo plotseling weer vandoor? En waar naartoe? Dat zijn van die vragen die in de herfstmaanden door je hoofd kunnen spoken. Maar alvorens op die vragen in te gaan, zal ik de hoofdrolspeler eerst eens fatsoenlijk introduceren.

Wat uiterlijk betreft behoeft de voor ons land zo vertrouwde Kievit nauwelijks introductie. Met hun enigszins deinende vlucht en de brede afgeronde vleugels herken je Kieviten al van verre. Iets dichterbij gekomen valt het zwart-witte patroon van de vliegende vogels op. Dit wordt veroorzaakt door het smetteloos wit van buik en armpennen dat tegen de donkere handpennen afsteekt. Nog dichterbij gekomen blijkt dat de uiteinden van de vleugel wit zijn. Het zijn de toppen van de drie voorste handpennen die als witte vingers uit het zwart steken. De vleugels van de wijfjes zijn wat spitzer dan die van de mannetjes en hebben meer wit aan de uiteinden. De mannetjes verschillen in vliegbeeld en waarschijnlijk in vleugelslag op grote afstand te kunnen herkennen.

Eenmaal geland ziet men - vooral in de zomer - de sierlijke verlengde kopveren die bij het mannetje langer zijn dan bij het wijfje. Bij gunstige belichting ligt bij hem over de rug een groen-purperen glans, terwijl zijn ega wat doffer is getekend. Verder is het wijfje 's zomers van het mannetje te onderscheiden door de vaak lichte keel. Beide geslachten hebben een kaneelkleurige onderstaart die bij de balts in het voorjaar een belangrijke signaalfunctie heeft.

In het najaar verliezen de mannetjes hun groene glans, terwijl de friswitte oorstreek crème-kleurig wordt. Juveniele vogels zijn van adulte te onderscheiden door de kortere kuif, bruinere borstband en de geel-bruine veerranden aan de bovenzijde.

Nu we in de herfst zijn beland is het tijd om ons in het leven van de Kievit na afloop van het broedseizoen te gaan verdiepen. De meeste populaties van Kieviten vertonen trekgedrag. Reeds vanaf het einde van mei en in juni beginnen Kieviten hun broedgebieden te verlaten en zich te verzamelen in groepen. Vanaf half juli voegen zich ook inmiddels vliegvlugge jongen bij de adulte vogels. De adulte vogels uit ons eigen land zijn echter al weer snel vertrokken: ze trekken vrijwel meteen na het broedseizoen naar de kustgebieden van Engeland en Frankrijk. Juveniele vogels volgen later. Per saldo nemen in nazomer en herfst de aantallen Kieviten in ons land niet af, maar juist toe. Dat komt doordat reeds vanaf juni

grote groepen vogels uit Midden- en Noord-Europa arriveren. Deze vogels zijn strikt gezien doortrekkers die op hun reis naar de wintergebieden in ons land een (maanden)lange pauze houden. Vooral in de maanden juli, augustus en september ruien zij (vandaar de grote groepen op de Kampinase vennen), een proces dat bij Kieviten heel geleidelijk verloopt. Hebben de Kieviten hun rui volbracht, dan verspreiden zij zich verder over de omgeving. Dit zou goed de genoemde waarneming vanaf de Haarensse dijk kunnen verklaren. Op het eerste gezicht lijkt deze hypothese in strijd met het feit dat de vogels alle 'sirak' naar het zuid-westen vlogen. Die gerichte vlucht doet veeleer aan trek denken. Toch hoeft dit niet zo te zijn. Rinke Tolman schrijft hierover in zijn monografie over de Kievit dat het vaker voorkomt dat buitenlandse pleisteraars bij het vertrek van de ruigebieden 'toevallig' een zeer tijdelijke koers naar hun overwinteringsgebieden zetten. Waar onze juveniele vogels hebben vertoefd is mij niet geheel duidelijk, maar het is goed mogelijk dat zij in elk geval tot in september in gezelschap van de buitenlanders hebben verkeerd. Zoals gezegd trekken juvenielen later weg dan hun ouders, te weten vanaf september.

Naarmate de herfst vordert raken de velden bezaaid met grote groepen - vooral buitenlandse - Kieviten. Deze blijven in ons land totdat de vorst intreedt. Niet vanwege de kou, maar omdat hun voedsel, bestaande uit wormen en insecten, dan onbereikbaar wordt.

Vooraf bij het plotseling invallen van slecht weer reppen de vogels in grote haast voor de vorstgrens uit. Geen wonder, want de dood zit hen dan letterlijk op de hielen. Een dergelijke uittocht kan ronduit dramatisch zijn. Zoals die gebeurtenis in december 1927 toen honderden Kieviten op een plaats belanden, waar zij gewoonlijk nooit terechtkomen: Noord-Amerika! Hoe was het zover gekomen? Op 19 december 1927 trad er 's avonds een felle kou in. Britse Kieviten pakten hun biezen en vlogen richting Ierland. Daar werden zij gegrepen door een orkaan die hen over hun doel heendreef, zover dat zij boven zee kwamen en niet meer bij machte waren terug te keren. Ze moesten wel vooruit en werden net zo lang voortgestuwd totdat zij uiteindelijk Newfoundland bereikten. Zij waren dusdanig vermoeid en uitgehongerd dat geen van de vogels het avontuur heeft overleefd (ongetwijfeld was een deel van hen gedurende de reis van 3500 kilometer reeds van uitputting in de oceaan gestorven).

Een saillante bijkomstigheid is dat in hetzelfde jaar de man die door een ieder voor gek werd verklaard, Charles Lindbergh, in zijn kistje in tegengestelde richting in 33 1/2 uur de Atlantische Oceaan overstak.

Als het echt winter is, valt in ons land nauwelijks nog een Kievit te bekennen. Maar dat gemis duurt niet al te lang, want de voorjaarstrek begint vroeg: in februari komen de eerste vogels al weer op de broedgebieden aan. Eerste arriveren de mannetjes die meteen met vertoon van muzikaal ondersteunde vliegkunsten een territorium beginnen af te bakenen. Vervolgens krabben zij een aantal kuiltes uit, waarvan er een door een inmiddels gearriveerde vrouwe wordt uitgekozen. En kort daarna wordt er bij de burgemeester aangebeeld...

Piet van den Hout

Bronnen:

Cramp en Simmons, *The Birds of the Western Palearctic*, vol IV, p. 250 e.v.

Beintema e.a., *Ecologische Atlas van de Weidevogels*, p. 21-25

Colston en Burton, *Wad- en Weidevogels*, p. 67 e.v.

Lars Johnsson, *Vogels van Europa*

R. Tolman, *De Kievit*, 1977, p. 38-52

Inleiding.

In de winter van 1996-'97 vervolgt het SOV (Samenwerkingsverband voor Oost-Brabantse Vogelwerkgroepen) het project:

BEKEN/KANALEN/PLASSEN TELLING in het STROOMGEBIED de DOMMEL.

Getracht wordt om alle beeklopen (met de andere waters) van dit bekenstelsel in 3 verschillende perioden in het winterhalfjaar te tellen.

Alle watergebonden vogelsoorten (eenden, steltlopers, IJsvogels, Grote gele- kwikstaart e.d.) en nog enkele andere vogelsoorten, die op of direct langs de beek kunnen zitten (zoals roofvogels, spechten, e.d.) worden geteld.

Het doel van de bekendtelling is om een beeld te krijgen van de ornithologische waarde van het bekenstelsel in de winterperiode (zoals aantalsverloop, soortverspreiding, milieuomstandigheden e.d.)

De opzet van het project is als volgt: De beken worden in kleine stukken verdeeld, die trajecten genoemd worden. Iedere medewerker telt een aantal van deze c.a. 1 km lange trajecten. De waarnemer loopt direct langs de beek en noteert de aantallen waargenomen soorten op de beek en de soorten die zich binnen ca. 100 mtr. aan weerszijden v/d. beek bevinden.

Iedere werkgroep heeft een coördinator, die verantwoordelijk is voor het verdelen van de trajecten. Hij verstrekt de tellers de telformulieren en een kaartje, waarop de trajecten zijn aangegeven. (Dit kaartje wordt slechts éénmaal verstrekt en moet dus goed bewaard worden, je kunt zelf kopieën maken.)

De formulieren dienen binnen 2 weken na elke telling bij de plaatselijke coördinator ingeleverd te worden. Naam en adres van de coördinator zijn aangegeven onderaan het telformulier.

DE TELPERIODES:

1e. Tweede weekend van november (9/10 nov.)

2e. Tweede weekend van januari (11/12 jan.)

3e. Tweede weekend van maart. (8/9 maart)

Bij verhindering is het toegestaan uiterlijk 2 dagen voor of 2 dagen na deze data te tellen. Kan men ook dan niet, dan moet zo spoedig mogelijk van te voren een volwaardige vervanger gezocht worden. Lukt dat ook niet, dan moet met de coördinator bijtijds contact worden opgenomen.

De tellingen gaan onder alle weersomstandigheden door, zelfs wanneer het wateroppervlak is dichtgevroren! Voor het overzicht is het erg belangrijk dat alle tellingen ook gedaan worden.

DE TELTRAJECTEN:

Elke beek is verdeeld in een aantal genummerde trajecten van c.a. 1 km. lengte. De grenzen van de trajecten zijn zo gekozen, dat ze in het veld gemakkelijk voor de teller herkenbaar zijn (bruggen, stuwen, wegen etc.).

HET INVULFORMULIER:

Alleen de gegevens van pleisterende vogels moeten worden genoteerd. Wanneer vogels overvliegen, dient het aantal tussen haakjes genoteerd te worden. Er is echter ook voldoende plaats gereserveerd om soorten toe te voegen, die niet op de lijst staan.

Dodaars
Fuut
Aalscholver
Blauwe Reiger
Knobbelzwaan
Gauwe Gans
Rietgans
Nijlgans
Wilde Eend
Wintertaling
Kuifeend
Tafeleend
Waterhoen
Meerkoet
Watersnip
Witgatje
Oeverloper
Waterpieper
Grote Gele Kwikstaart
IJsvogel
Soepeend
Soepgans

Buizerd
Havik
Sperwer
Torenvalk
Scholekster
Kievit
Grutto
Wulp
Zilvermeeuw
Stormmeeuw
Kokmeeuw
Patrijs
Groene Specht
Zwarte Specht
Grote Bonte Specht
Veldleeuwerik
Graspieper
Witte Kwikstaart
Kramsvogel
Koperwiek
Sijs
Staartmees

Geelgors
Rietgors

En de overige soorten: Dus de meer zeldzamere soorten die je ziet.

KANALEN: De wateren zijn door de aanwezigheid van een fietspad en door het lijnvormige karakter gemakkelijk te inventariseren. Toch moet hier speciale aandacht geschonken worden aan de overhangende struiken boven de oever.B.v. Eenden en waterhoentjes kunnen zich hieronder verschuilen, en wel zo dat ze door een niet goed oplettende teller niet opgemerkt worden.

PLASSEN: Meestal zijn er wel plekken te vinden waar men een goed overzicht (zon in de rug) van de plas heeft. Let goed op bij overhangende begroeiing aan de kant. Indien mogelijk loop de plas rond.

ENKELE TIPS:

- 1 Probeer steeds ver vooruit met de kijker het water voorbij de beek af te zoeken. Sommige soorten, zoals Dodaars en Waterhoen zijn erg schuw en moeten op geruime afstand door de teller al ontdekt worden.
- 2 Ruim voor een bocht van een beek even het veld inlopen, waardoor je op afstand het gedeelte na de bocht kunt afzoeken. Hierdoor vermijd je, dat door een plotselinge confrontatie de evt. aanwezige vogels paniekerig wegvliegen, of zich direct gaan verstoppen, cq. wegduiken.
- 3 Door geregeld achter je de beek te controleren is de kans groot, dat je evt. gemiste exemplaren alsnog ontdekt.

ALVAST VEEL SUCCES EN VOGELPLEZIER TOEGEWENST

De coördinatoren:

Wil Beeren
Kard, de Jongstr.10
6021 VX Budel
0495-493437

Marco Renes
Spinnerstr. 6
5683 MK Best
0499-393008

Jon Boesten
De Mommsers 12
5581 AL Waalre
040-2215276

Ad v. Poppel
Griegstr. 449
5011 HL Tilburg
013-4552030

Jan Verhoeven
Kastanjeweg 48
5401 GW Uden
0413-269381

Guus Nas
Mirabelweg 23
5632 PA Eindhoven
040-2412880

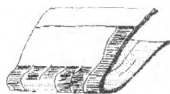
WAARNEMINGEN

De volgende waarnemingen werden voor opname in het waarnemingen-archief ontvangen:

Boerenzwaluw	15-09-'96	60 Beekse Bergen	LK
	04-10-'96	12 Tilburg, Griegstraat	AvP, SvP
Boomleeuwerik	31-08-'96	7 Kampina	PS
	18-10-'96	2 Huis ter Heide	AvP, SvP
Boompieper	09-07-'96	1 Regte Heide	RB
Boomvalk	11-08-'96	2 Regte Heide	RB
Bruine kiekendief	31-08-'96	1 Kampina-wijffe-	PS
Buizerd	07-'96	2 Vught, Berghuizensestraat-regelm.-	GvdK
Fuut	30-09-'96	6 Leemkuilen -waaronder 2 gr. jongen	AvP, SvP
Gele kwikstaart	31-08-'96	4 Kampina, Brandven	PS
Gierzwaluw	24-09-'96	18 Tilburg, Kraaiven	LK
Goudplevier	12-10-'96	6 Rijens Broek	AvP
Groene specht	31-08-'96	3 Kampina	PS
Havik	31-08-'96	1 Kampina	PS
Huiszwaluw	25-09-'96	22 Tilburg, Kraaiven	LK
Keep	18-10-'96	1 Huis ter Heide	AvP, SvP
Klievit	12-10-'96	945 Rijens Broek	AvP
Koperwiek	25-09-'96	60 Tilburg, Vossenbergh	LK
Kruisbek	15-10-'96	20 Tilburg, Griegstraat (overtr. zuid)	AvP
Nijlgans	19-09-'96	23 Abcoven, Boterpad	AB
Patrijs	06-10-'96	1 Tilburg, Kaaistoep	LK
Purperreiger	15-10-'96	1 De Rekken	LK
Roodborsttapuit	31-08-'96	4 Kampina	PS
	18-10-'96	1 Leikeplas	AvP, SvP
Sperwer	31-08-'96	1 Kampina	PS
Steenuil	09-09-'96	1 Esch, Overeind	GvdK
	23-09-'96	2 Haaren, Belverdsestr.	GvdK
	19-10-'96	1 Biest-Houtakker	AvP, SvP
Tapuit	31-08-'96	15 Kampina	PS
Watersnip	12-10-'96	2 Rijens Broek	AvP
Wulp	12-10-'96	10 Rijens Broek	AvP
Zwarte specht	31-08-'96	3 Kampina	PS

Waarnemingen en/of ingevulde waarnemingskaarten werden ontvangen van: Roos Backx (RB), Albert Boer (AB), Gerard van der Kaa (GvdK), Louis Kemperman (LK), Ad van Poppel (AvP), Sheila van Poppel (SvP), en Peter Slingerland (PS).

Ad van Poppel.

Vogels in het Nieuws

Jaargang 1996

Nummer 004

Nederlandse kerkuilen krijgen de vrijheid

Gazet van Antwerpen, 19-09-1996

Opmerkelijk genoeg in de Gazet van Antwerpen een artikel over het feit dat negen jonge kerkuilen die in Burger's Zoo (Arnhem) zijn geboren de vrijheid hebben gekregen.

De directie van Burger's Zoo verwacht dat de jonge kerkuilen een goede kans op overleven hebben, mede doordat vrijwilligers op geschikte lokaties uilenkasten hebben opgehangen.

Provincies gaan beslissen over kievitseieren

Telegraaf, 20-09-1996

Minister Van Aartsen (Natuurbeheer) stelt nu nog landelijk de 'raap-periode' voor het rapen van kievitseieren vast, maar de bewindsman wil die bevoegdheid overdragen aan de provincies.

Deze krijgen daarmee ook de mogelijkheid om het eierrapen helemaal te verbieden.

Doorgaans vindt het rapen plaats tussen de periode van 01 maart en 09 april.

De Minister wil nu een ruime periode aangeven voor het rapen waarbinnen provincies hun eigen 'raap-weken' kunnen vaststellen.

Omdat de kievit in Europees verband een beschermde vogel is, moet ook de EU in Brussel nog toestemming geven.

Onderzoek kanoeten krijgt nieuwe impuls

Telegraaf, 21-09-1996

Dr. Theunis Piersma gaat als bioloog de komende vijf jaar onderzoek doen naar het wel en wee van de kanoeten (een lijster grote trekvogel) die jaarlijks in grote aantallen op de waddenzee overwinteren.

Speciaal voor het onderzoek wordt op Texel op het terrein van het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) een geklimatiseerde getijdenkooi gebouwd, waar de omstandigheden worden nagebootst die kanoetstrandlopers op hun jaarlijkse trektocht van broedgebied naar winterverblijf en weer terug ondervinden.

Het onderzoek heeft zich tot nu toe hoofdzakelijk gericht op de efficiënte energiehuishouding die de kanoeten moeten voeren om de duizenden kilometers lange vliegtochten te kunnen maken.

In het nieuwe gebouw wordt vooral het voedingspatroon van de kanoet onderzocht.

De kanoeten hebben een duidelijke voorkeur voor een bepaald soort schelpdieren, de nonnetjes.

Vaak kunnen de kanoeten er net niet bij, omdat de nonnetjes te diep in de modder wegkruipen.

Het onderzoek moet duidelijk maken of dit dieper wegkruipen een stukje evolutie is, danwel of er sprake is van een evolutionaire wapenwedloop op het wad.

En daarbij is de nieuwbouw met stukjes wad, waar eb en vloed en nonnetjes geregeld kunnen worden, een uitstekend hulpmiddel.

Eleonora's valk heeft trek in een zanger

Brabants Dagblad, 25-09-1996

In zijn column *'Stappen in de Natuur'* verhaalt Bert van Polen ditmaal over een bijzondere valk, Eleonora's Valk geheten.

Overwinterend op Madagaskar en twee naburige eilanden, Mauritius en Réunion, trekt deze valk in het late voorjaar via de Rode Zee naar de Middenlandse Zee, en verder, tot de Canarische Eilanden.

Elke andere soort zou bij aankomst meteen beginnen te broeden; Eleonora's valk stelt het lang uit. Hij wacht daarmee tot eind juli. Slim. Zo ontloopt hij plaatselijke concurrentie met de slechtvalk, en bovenal, tegen de tijd dat z'n eigen jongen de grootste honger hebben, ongeveer half september, biedt het voedselaanbod zich als ware zelf aan.

Wekenlang trekken er dan honderden miljoenen vogels over.

Sociaal als Eleonora's valk is, gaat hij gezamenlijk op jacht. De mannetjes vormen een breed front in de lucht, met een tussenruimte van honderd à tweehonderd meter.

Een enkel mannetje slaagde er binnen 35 minuten in om vijf zangvogels te onderscheppen.

Eleonora's valk is niet erg kieskeurig. Waren er in 1979 bijna tachtig soorten prooi bekend, nu zijn het er al meer dan negentig.

Om hoeveel exemplaren zangvogels het elke herfst in totaal gaat blijft een kwestie van schatten.

Een op de duizend tot vijftienduizend overtrekkende vogels, meende prof. Voous in 1980. Bij elkaar twee miljoen stuks, meende de Britse Bioloog Robert Burton in

1994. Wel tien miljoen stuks, stelde de Amerikaanse natuurjournalist Jonathan Elphick in 1995.

Hoe dan ook, de vangsten hebben geen wezenlijke invloed op de omvang van de populaties.

De herkomst van zijn naam?

In de veertiende eeuw was een Sardijnse prinses, Eleonora van Arborea, zeer onder de indruk van valken. Als regentes namens het gehate Huis Aragon stelde zij op Sardinië wetten op ter bescherming van deze roofvogels. Voor die betrokkenheid is zij bij de wetenschappelijke naamgeving van de betrokken soort in de vorige eeuw geëerd: *falco eleonorae*. In het Italiaans heet hij evenwel *falco della regina*, de valk van de prinses.

De grenzen van natuurontwikkeling

Brabants Dagblad, 28-09-1996

Naar aanleiding van de onenigheid tussen het Wereld Natuurfonds en de Vereniging Das en Boom met betrekking tot het uitzetten van de Zeearend in Nederlandse natuurgebieden heeft Guus Urlings een aardig artikel geschreven over de verschillen van inzicht tussen de diverse natuurbeschermingsinstanties.

Hij trekt hierbij een vergelijking met de politiek.

Ook het wereldje van de natuurbeschermers kent zijn liberalen, fundamentalisten, verdedigers van deelbelangen, pressiegroepen, lobbyisten. Groen heeft veel schakeringen, en niets menselijks is de natuurbeschermers vreemd.

De rijke verscheidenheid moet terug in de natuur, het tij dient gekeerd. De basisfilosofie van de strijders aan het groene front. Maar welke weg leidt naar dat doel? Welke hulp heeft de natuur daarbij nodig, en hoeveel?

Daar begint de splitsing der geesten.

Wat is nieuw? Wat is 'eigen' en wat is 'van buiten'?

En móét alles ook wat kán?

Volgens Urlings moeten we ons beperken tot het scheppen van de randvoorwaarden, er voor zorgen dat de natuur weer zoveel mogelijk speelruimte krijgt.

De waterspreeuw en de wilde kat hebben de weg naar Zuid-Limburg al weer gevonden.

Die zeearend komt er ook wel weer. Een beetje geduld.

Resten van 175 vogels in motoren

Brabants Dagblad, 04-10-1996

Eindhoven- Een tien meter brede zwerm spreeuwen en kieviten van tussen de 500 en 600 stuks is vrijwel zeker de oorzaak van de crash van de C-130 Hercules op 15 juli op de vliegbasis Eindhoven.

In drie van de vier motoren zijn de resten van 175 vogels gevonden. Dat blijkt uit de onderzoeksrapporten van de ramp.

Vogelopvangcentrum weer open

Brabants Dagblad, 05-10-1996

ANJUM - Vogelopvangcentrum De Fûgelpits in Anjum is weer open, nadat het wegens pseudo-vogelpest in augustus zijn deuren moest sluiten.

Dankzij twee inzamelingsacties kwam er genoeg geld bij elkaar om het centrum helemaal te desinfecteren en schoon te maken.

Controle Vogelwet

Brabants Dagblad, 07-10-1996

DONGEN - In samenwerking met de Algemene Inspectiedienst heeft de politie zaterdag in 's-Gravenmoer, Waspik en Dongen in totaal negen volière gecontroleerd. In één geval werd een proces-verbaal opgemaakt, omdat de eigenaar van de volière diverse vogels niet had voorzien van een pootringetje.

Illegale eendenjacht

Brabants Dagblad, 08-10-1996

OLDEBROEK - De politie heeft dit weekeinde twee jagers betrapt op het schieten van eenden, waarvoor het jachtseizoen niet geopend is.

De twee hadden een zomertaling, een slobbeend en een pilstaart bij zich.

Unieke vogel in tuin gevonden

Telegraaf, 09-10-1996

In het vogelopvangcentrum in Zundert zit een voor Nederland unieke vogel, namelijk een kuhls pijlstorm, een meeuwachtige vogel met een spanwijdte van 1.10 meter.

Er zijn in het verleden wel eens twee dode kuhls pijlstormen aangespoeld op de Nederlandse stranden.

Deze zat in Fijnaart bij iemand in de tuin, totaal uitgehongerd en uitgeput.

Drenthe controleert streng op illegale praktijken bij jacht

Telegraaf, 12-10-1996

ASSEN - De politie gaat verscherpt controleren op wildstroperij, het doodknuppelen van konijnen, het uitstrooien van vergiftigd aas en het illegaal uitzetten van fazanten.

In de afgelopen twee jaar werden in Drentse jachtterreinen 82 roofvogels vergiftigd. Naast vogels waren ook honden, katten en vossen het slachtoffer van gifmengers.

Ook werden in het veld speciale vangkooien voor vogels en zoogdieren ontdekt.

Broedvogels dupe nieuwe jachtwet

Telegraaf, 17-10-1996

In de rubriek 'Wat anderen er van denken' kunnen mensen reageren op bepaalde actuele onderwerpen.

Ditmaal een brief van B.W. Knoppert uit Noordwijkerhout.

Hij stelt dat veel vogels die op de grond broeden direct met uitsterven worden bedreigd als het nieuwe wetsontwerp van minister Van Aartsen van kracht wordt.

Nu zijn al veel soorten niet meer aanwezig in de duinen als broedvogel, bijvoorbeeld de wulp, valduif, tapuit enz. met als duidelijke oorzaak de vos.

Als er niet meer op de vos gejaagd mag worden zijn de rampen niet meer te overzien en zullen veel soorten met uitsterven bedreigd worden, zoals de purperreiger, roerdomp, lepelaar en patrijs.

Het is een misvatting dat zodra de prooidieren niet meer voorhanden zijn ook de vos in aantal afneemt. Een vos heeft een zeer uitgebreid menu en kan zich ook makkelijk zonder deze prooidieren in leven houden. Niemand wil de vos kwijt, maar het moet wel een aanvaardbaar aantal zijn.

Het is onbegrijpelijk dat een Minister zich de wet laat voorschrijven door onder andere de Dierenbescherming en Kritisch Faunabeheer. Zelfs Natuurmonumenten en Noord- en Zuid-Hollands Landschap zwijgen, of vinden zij ledenverlies erger dan het verlies van zeldzame broedvogels?

Kraaien pikken lammertjes dood

Brabants Dagblad, 19-10-1996

Ook W. Van den Heuvel uit Heeswijk-Dinther is kwaad op minister Van Aartsen omdat er straks niet meer op kraaien mag worden gejaagd.

Afgelopen week zijn er in de wei achter zijn boerderij zes lammertjes doodgepikt door kraaien.

Volgens hem worden de lammertjes aangevalen als ze net geboren zijn. "Zo'n lam wordt door de moeder schoongelikt. Als de ooi vervolgens weer perswées krijgt voor het volgende lam, gaat ze liggen. Ze heeft dan even weinig oog voor het pasgeboren lam. En dan gebeurt het. Met z'n vieren of vijven duiken ze erop.

Het is godgeklaagd. Je ziet het spul gezond geboren worden en enkele uren later vind je ze dood in de wei.

Vorige week is het me ook al enkele keren overkomen. Voor mijn huis staan twee notenbomen, daar haaien ze de noten uit. Bij mijn zwager stelen ze het fruit uit de bomen. Dat is op zich niet erg, maar ze breken het nieuwe schot, de jonge twijgen waar volgend jaar fruit aan moet groeien. Als er straks niet meer op die kraaien gejaagd mag worden, wordt het een ramp. Er zijn er nu al teveel", zegt hij verontwaardigd.